

Bijlage 1 Publicatie

Gewijzigde vaststelling Omgevingsvisie 1.0 ‘Oars tinke yn Súdwest’: Samenwerken aan een gezonde leefomgeving, Súdwest-Fryslân

Burgemeester en wethouders van de gemeente Súdwest-Fryslân maken bekend dat de gemeenteraad op 29 april 2021 de Omgevingsvisie 1.0 ‘Oars tinke yn Súdwest’: Samenwerken aan een gezonde leefomgeving’ gewijzigd heeft vastgesteld. De wijzigingen bij vaststelling bestaan deels uit zienswijzen en deels uit ambtshalve wijzigingen.

Wat houdt de Omgevingsvisie 1.0 in?

De Omgevingsvisie 1.0 schetst de hoofdlijnen van de ontwikkelingsrichting voor de woon-, werk- en leefomgeving op de langere termijn. Deze visie is tot stand gekomen samen met onze inwoners en ketenpartners. Hiervoor hebben wij in meerdere sessies samen met hen breed naar de toekomst gekeken.

De Omgevingsvisie 1.0 bestaat uit vijf thema's:

1. Gezonde vitale mensen in een gezonde en veilige omgeving;
2. Sterke kernwaarden: cultureel erfgoed, natuur, weids en waterrijk landschap;
3. Veerkrachtige en leefbare wijken, dorpen en steden;
4. Vitaal en aantrekkelijk landschap;
5. Duurzaam, energieneutraal en klimaatadaptief.

In de Omgevingsvisie 1.0 is een koppeling gelegd met de 17 duurzame ontwikkeldoelen (Sustainable Development Goals) zoals die wereldwijd worden gehanteerd.

De Omgevingsvisie 1.0 voldoet aan de artikelen 4.9 en 4.10 van de Invoeringswet Omgevingswet. Op basis van de overgangswetgeving Omgevingswet, krijgt een structuurvisie op basis van de Wro automatisch de status van een Omgevingsvisie op basis van de Omgevingswet wanneer deze van kracht wordt.

Wanneer en waar kunt u de stukken inzien?

De vastgestelde omgevingsvisie kunt u inzien vanaf 7 mei 2021 tot en met 17 juni 2021. Dit kan bij het gemeentelijk loket in Sneek (Markstraat 8). U moet hiervoor wel eerst een afspraak maken. Dit kan via het algemeen telefoonnummer 14 0515.

De Omgevingsvisie 1.0 is ook te bekijken op de website www.ruimtelijkeplannen.nl

Het planidentificatienummer van de omgevingsvisie is: NL.IMRO.1900.2020SVomgvisie-vast.

De visie staat daarnaast nog op de website www.samensudwestfryslan.nl

Na 17 juni 2021 zal de visie voor iedereen raadpleegbaar blijven via internet, maar niet meer in papieren vorm bij het gemeenteloket.

De Omgevingsvisie 1.0 ‘Oars tinke yn Súdwest: Samenwerken aan een gezonde leefomgeving’ is geldig vanaf 8 mei 2021. Tegen de vaststelling van de omgevingsvisie kunt u geen bezwaar of beroep indienen.

Voor specifieke vragen kunt u een afspraak maken met mevrouw E. Popkema via het algemeen telefoonnummer 14 0515.

Bijlage 2 Procesverslag afstemming

Procesverslag Rondje2

In dit verslag staan de acties die zijn uitgevoerd in het kader van Rondje2, om ter afstemming/reflectie het concept Omgevingsvisie 1.0 terug te leggen aan de mienskip en (keten)partners. In deze afstemming staat de vraag centraal of alle externe (en interne) input juist is verwerkt. Daarna vindt de formele inspraak plaats.

1. Zoomsessie ketenpartners 19 oktober 2020

Aantal deelnemers: 18 extern en 9 intern

In gesprek met de ketenpartners en:

- Marijke Hagendoorn/ Programmaleider Publieke Gezondheid GGD Fryslân
- Arie van der Sluis/ Waterambassadeur Fryslân
- Dagmar van den Berg/ projectleider Omgevingswet FUMO
 - *Hoe kijk je naar de ambities?*
 - *Hoe kunnen we richting realisatie van gezamenlijke ambities hier aan werken?*
 - *Wil je betrokken blijven? Op welke wijze?*
 - *Welke kansen zie je?*
 - *Heb je nog tips voor Súdwest-Fryslân?*

Samen tot uitvoering brengen

Er wordt waardering uitgesproken voor de concept Omgevingsvisie 1.0. De verbinding tussen de sociale en fysieke vraagstukken is goed. Er lopen in Súdwest-Fryslân ook al mooie projecten, zoals de IJslandse aanpak Cool SWF en de stroming vanuit de Vitale regio. Er liggen hier kansen om krachten te blijven bundelen. Ook vanuit lopende projecten wordt nu al toegewerkt naar de geformuleerde ambities.

Het is een “ronkende uitnodigende tekst” waarbij het de komende jaren de uitdaging is, dit met ketenpartners tot uitvoering te gaan brengen. Ieder vanuit de eigen rol. Nu de financiële middelen onder druk staan is samenwerking nog zinvoller. Maak daarbij wel duidelijk wat de verschillende rollen zijn; bijvoorbeeld van provincie, gemeente en andere partners. Daarbij is het goed, dat er in de tekst te lezen is “*Richt zich op taken waar wij invloed op hebben*” en “*Doet wat we aan kunnen*” (bladzijde 7) concept Omgevingsvisie 1.0.

Massa=kassa

Financiële haalbaarheid is een aandachtspunt. Denk ook aan de uitwisseling tussen sociale en fysieke maatregelen. Veel gemeentemiddelen gaan momenteel richting de sociale vraagstukken. Blijf samen dingen mogelijk maken, want “massa=kassa” (hierbij wordt bedoeld op de Regiodeals qua financiën). Het Rijk stelt veel middelen ter beschikking voor de regionale uitwerking van haar prioriteiten. Door acties en projecten goed te framen en de samenwerking te zoeken is er dus geld binnen te halen. Met elkaar dus maximaal inzetten op het gebruik van externe financieringsmogelijkheden. De gemeente kan het namelijk niet alleen en heeft andere partijen nodig.

Deze visie is een goed middel om andere partijen mee te binden. Deze geeft energie en biedt een gemeenschappelijke taal. Het is uitnodigend voor inwoners én initiatiefnemers.

Via het kenniscentrum Landelijk gebied kun je mogelijk participeren in allerlei initiatieven of die zelf ontwikkelen. Samenwerking met Leeuwarden als Capital of watertechnology geeft ook goede samenwerkingsmogelijkheden (bijvoorbeeld in de F4 samenwerking). Súdwest-Fryslân is immers geen eiland; blijf aansluiten op bijvoorbeeld de ontwikkeling van het Regionaal Waterplan, het plan Kaderrichtlijn Water (KRW).

Doorontwikkelen De Friese Aanpak

De Friese Aanpak heeft een mooi fundament geboden qua bouwstenen. Súdwest-Fryslân heeft deze benut voor de concept Omgevingsvisie 1.0. De doorontwikkeling van De Friese aanpak zou mooi zijn. Daarbij gaan er ook provinciale programma's lopen zoals bijvoorbeeld Water/Mobiliteit/Biodiversiteit/Veenweide. Op het Veenweide dossier wordt meegegeven: wees bewust van de bodem en funderings- en verzakkingsproblematiek. Vanuit het Wetterskip wordt verwezen naar de Boezemvisie en de Blauwe visie.

Transformatie bestaande bebouwing

Er wordt aandacht gevraagd voor de herstructurering/ transformatie van het bestaand bebouwd gebied. In de provinciale Omgevingsvisie (door PS op 23 september 2020 vastgesteld) valt dit onder de opgave Vitaal, leefbaar en bereikbaar. Veel delen van het bebouwd gebied (met name de woningvoorraad) zijn namelijk verouderd (ook qua energiezuinigheid). Het opknappen hiervan (en zo nodig transformeren) ziet de provincie als een grote toekomstige opgave voor meerdere partijen (met name ook de gemeenten), die gekoppeld kan worden aan andere opgaven zoals klimaatadaptatie, energietransitie en herstel biodiversiteit. Ook het aantrekkelijker maken van winkelgebieden valt hieronder. Door de kwaliteit van het bebouwd gebied aanmerkelijk te verbeteren en weer beter aan te laten sluiten op de wensen/ behoeften van gebruikers (bewoners, bedrijven, bezoekers), zullen de aantrekkelijkheid en aantrekkingskracht ervan toenemen. Daarnaast draagt dit bij aan zuinig ruimtegebruik, doordat nieuwe functies in het bestaand bebouwd gebied beter een plek kunnen vinden; de Ladder voor duurzame verstedelijking vraagt ook om eerst naar de mogelijkheden van herstructurering van bestaand bebouwd gebied te kijken voordat tot een uitbreiding wordt besloten.

Doorontwikkeling

Blijf bewust van dilemma's, bijvoorbeeld op het gebied van veiligheid; welk risico sta je waar toe en wat is daar vervolgens het effect van? Ook op het terrein van landschap; waar gaat het schuren. Kijk goed naar de diverse instrumenten; wat beschrijf je in welk instrument (in de visie de ambities, in de programma's de maatregelen en in het omgevingsplan de regels). Het breed kijken naar de omgeving kan via het gebiedsgericht werken. De IDEEkaarten geven daartoe al een mooie richting. Verschillende deelnemers benadrukken dat het belangrijk is hen in een vroeg stadium bij de (Omgevings-)plannen te betrekken.

De gevolgen van corona gaan de komende jaren doorwerken ook bijvoorbeeld op mobiliteit en de woonopgave. Belangrijk om de ambities hieraan te blijven spiegelen.

Tips

- Koester de netwerken.
- Draag zorg voor integraliteit (college breed).
- Blijf partners bij de uitwerking betrekken.
- Zet in op transparante integrale afweging (wat zijn de argumenten voor een besluit).
- Zet met elkaar in op bewustwording en gedragsverandering.

Beleidsadviseur fysieke leefomgeving, provincie Fryslân;

"In mijn beleving was dit een goed en nuttig overleg, dat bijdraagt aan een inspirerende en werkbare gemeentelijke Omgevingsvisie."

2. Zoomsessie Ideekaart Bolsward/Sneek 21 oktober 2020

Aantal deelnemers: 15 extern en 8 intern

Nieuwe werkwijze

De samenloop tussen een bestaand initiatief en de uitwerking van de Omgevingswet. Een initiatiefnemer heeft een idee en wil dit snel realiseren. De gemeente wil eerst samen plannen maken en heeft voor het maken van een omgevingsplan ook langer de tijd. Hoe kunnen we samenwerken en voorkomen dat er vertraging ontstaat op initiatieven die er nu zijn? Uitgangspunt van de Omgevingswet is het principe; ja, mits. Kijken met de initiatiefnemer hoe we zijn/haar idee mogelijk maken. Past het binnen de omgevingsvisie/omgevingsprogramma en omgevingsplan? Het wordt mogelijk gemaakt om bijvoorbeeld sneller de vergunning te verlenen o.a. door aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Invoering van Omgevingswet zorgt niet voor vertraging van initiatieven. De Omgevingswet stelt wel, dat wanneer een plan ingediend wordt, de initiatiefnemer de omgeving betreft. Hier wordt participatiebeleid voor gemaakt en een praktische handreiking voor initiatiefnemers.

Sportpark Harinxmaland

Sportpark Harinxmaland is in maart 2019 gestart met een particulier initiatief. Dit betreft een samenwerking tussen oa. sportverenigingen, maatschappelijke organisaties, Empatec, GGD en het ziekenhuis. Dit initiatief past in een aantal uitgangspunten van de Omgevingsvisie 1.0. De initiatiefnemer moet dan samen met de gemeente gaan kijken of de locatie geschikt is; kan deze bestemming eventueel gewijzigd worden? Tijd vanuit het ambtelijk apparaat is daarbij belangrijk. Vanuit de opgave Sneek wordt ook verdiepend gewerkt aan een ambitiedocument ter uitwerking op de globale IDEekaart. De initiatiefnemer wil graag concreet verder. Opgaveleider Sneek neemt contact op met de betreffende initiatiefnemer.

Stadsboerderij de Sibbe

Stadsboerderij de Sibbe doet veel aan stadslandbouw en duurzame voedselvoorziening. Deze initiatiefnemer wordt enthousiast van de Omgevingsvisie 1.0. Het is een goed en duidelijk verhaal. Met elkaar aan de slag!

Praktische punten zijn: Sibbrandabuorren, Makkum en Heeg; zij willen ook wel pluktuinen. Daarnaast is gesproken over de verbinding tussen de boerderij en de rondweg bij het Harinxmapark. Inwoner zou hierlangs graag een wandelroute zien. Dit verbetert ook de gezondheid en de verbinding tussen stad en platteland kan daardoor beter worden gelegd. Er zijn veel initiatieven in Sneek die aan de slag willen; op het gebied van energie, van wonen, van voedselbossen en bewegen. In de toekomst gaat de gemeente werken met diverse 'tafels' om deze mooie initiatieven samen verder te brengen. Met elkaar gaan inzetten, om de grote ambities ook echt in gezamenlijkheid gaan realiseren.

Groen in Bolsward

Een inwoner woont nog niet zo lang in Bolsward en denkt dat Sneek veel actiever is en ook veel vaker genoemd wordt. Bolsward heeft andere uitdagingen in de toekomst dan Sneek. Tijdens Rondje1 richting de omgevingsvisie is de gemeente meerdere keren in Bolsward geweest om het gesprek te voeren; bij Platform Bolsward, met de bus en bijvoorbeeld op de Heamielmarkt. Gemeente is actief in Bolsward met bijvoorbeeld Groenhart. Met meerdere werkgroepen wordt daar naar gekeken. Gemeente is ook bezig met ontwikkelingen in de binnenstad, kruispunt Marnesyl en de woonontwikkeling in Bolsward Oost wordt voorbereid.

Inwoner woont in een laan, met 75 bomen, die wil de gemeente allemaal om laten hakken binnen een aantal jaren. Wil graag een wandelrondje om Bolsward en veel groen. Op de IDEekaart staat meer ruimte voor groen. De groene lijn is de verbinding tussen het Julianapark en het Groene hart. Bij het bedrijfsterein wordt gekeken naar geur en stofoverlast. Belangrijke kernwaarde is de groenwaarde rondom de stad.

Biodiversiteit

Er wordt ingebracht dat het belangrijk is wilde bloemen in de berm te zaaien voor biodiversiteit. De gemeenteraad heeft hier net extra budget voor vrijgemaakt.

Bewegingen door Corona

Laatste jaren door provincie opdracht tot koopstromingenonderzoek. Door Corona grote bewegingen. Meer mensen buiten de provincie komen hier wonen. Verwachting is dat grote steden in Nederland kunnen leeglopen o.a. naar Súdwest-Fryslân. Er is een huizentekort; mensen uit het westen kopen de woningen. Starters kunnen moeilijk aan een huis komen. Hoe staat de gemeente/provincie in deze ontwikkeling. Geruststelling is dat de visie een 1.0 versie is. Daarmee kunnen we ook met de Omgevingsvisie 1.0 sneller inspelen op actuele ontwikkelingen. Het sociaal economisch herstel door corona wordt stevig gemonitord. Wanneer het nodig is ambities aan te passen gaan we dit doen.

Relatie coronacrisis woningmarkt; meerjarige prognose is leidend. Er is nu sinds Coronacrisis meer vraag. De leefbaarheid in het Noorden is momenteel veel beter. Dat vertaalt zich nu nog niet in een trend waardoor er al een aanvullende woningvraag is. Gemeente is hierover wel in gesprek met de provincie. Wanneer in bepaalde segmenten druk is, kunnen we daar op inspelen.

Grote vergrijzing in SWF meer dan de helft ouder dan 65 en onder de 15. Meer dan de helft werkt niet. Sterftes zijn hoger dan geboortes. Werken aan een instroom van inwoners, zodat we werk kunnen creëren. Sneek en Bolsward groeien nog, rest heeft nog afname van aantal huishoudens. Zaak om flexibel te zijn op dit vraagstuk.

Ook niet alles volbouwen; moeten open ruimte en groen ook blijven koesteren.

Elkaar versterken

Moeten voorkomen dat met een grote gemeente strijd is tussen steden en platteland. Niet alleen intern kijken. Niet teveel naar binnen kijken en met elkaar sterk maken.

Zorg voor ambities naar andere regio's. Financiële middelen dwingen daar ook toe. Sociale vragen lopen op. Samen kijken naar kansen; ook vanuit het Rijk. Kunnen we daarin met de ketenpartners samen optrekken en krachten bundelen; we zitten in Súdwest-Fryslân niet op een eiland. Binnen de kernen elkaar weten te vinden én Friesland breed als Noord-Nederland ontwikkelingen mogelijk maken.

Folsgare en Hemmen III

Voor de Hemmen III, ook belangrijk veilige (fiets) route naar het toekomstige industrieterrein. Combineren met een fietsroute naar Folsgare. Verrast over Ideeëkaart; Folsgare is ingedeeld bij de Greidhoeke, Hemmen III heeft grote impact. Folsgare is ook verbonden met Sneek, mede daarom aangeschoven bij sessie 3. Belangrijk is de werkgelegenheid en de toegankelijkheid. Ook in Bolsward kijken we vooral naar de lokale vraag. Deze twee kernen zijn bedoeld om te groeien en overige kernen voor lokale behoefte.

Klimaat

Klimaatdoelstelling is onlangs verhoogd; deze doelstellingen kunnen dus veranderen. Daarbij belangrijk meer naar gedragsverandering te gaan kijken. De maatschappij blijft in ontwikkeling doelstellingen ook; hier wil Súdwest-Fryslân tijdig op inspelen.

De opgaven van de toekomst moeten plaatsvinden binnen beperkte financiële ruimte; dit moeten we samen realiseren.

"Dank voor de goede organisatie!"

3. Zoomsessie Ideekaart IJsselmeerkust 22 oktober 2020

Aantal deelnemers: 6 extern en 4 intern

Vitaal landschap

Wie zitten er bij de gemeente aan tafel bij het omgevingsprogramma Vitaal Landschap? Dit wordt toegelicht.

Súdwest-Fryslân wil de experimenteergemeente van Noord-Nederland worden.

Uitdaging ligt breder dan alleen het boerenbedrijf; is een transitie van de samenleving.

Demografische ontwikkeling en wonen

Gezond Wonen en zorg voor vergrijzing. Is er ook zorg voor evenwichtige opbouw in de dorpen; ook jonge gezinnen. Over 20 jaar, zo'n 25% van de bevolking boven de 70. Geboortecijfer neemt af. Minder gezinnen en minder jongeren geldt voor heel Fryslân/Nederland. Gezinnen in Warns en Exmorra kwijt geraakt, omdat er geen goedkopere woningen werden gebouwd. Het programma Wonen heeft een woononderzoek gedaan. In Warns is vanuit de provincie in 2019 geen toestemming gekregen voor 25 kavels. Deze zijn herverkaveld in grote kavels. Er zijn hier wel voldoende woningen, maar de woningvoorraad loopt gemeentebreed wel terug. Knelpunt bij nieuwbouw starterswoningen starten bij bedragen rond de 225.000,=. In de kleinere dorpen Warns/Exmorra is onvoldoende aanbod voor jongere gezinnen; gemeentebreed is er voldoende woonaanbod. Risico is dat iedere kern in competitie gaat om de jonge gezinnen. Op dit moment te maken met mensen uit Westen die kansen zien; mogelijk in de toekomst wel een groeigemeente? Vergrijzing komt; dat is wel een trend. Neemt gemeente de bevolkingsopbouw mee? Ja, deze ontwikkeling monitort de gemeente.

De overloop vanuit de Randstad was tot nog toe minimaal; betreft veel deeltijd wonen. Dit zijn geen jonge gezinnen, maar nu nog veelal pensionarissen. Migratie uit het Westen heeft vooralsnog geen effect op de woningprijzen. Dat de Randstad volloopt dempt wel de verhuiscijfer naar de Randstad. In vergelijking met de Randstad, heeft SWF een vrij ontspannen woningmarkt.

De verhuiscijfers door corona worden door de gemeente gevolgd.

Ouderen die groter wonen en liever kleiner willen wonen, kunnen we hier geen ruimte voor jongeren voor maken? Qua tussenwoningen en doorstroom van ouderen moet je hier oog voor hebben. We zien algehele stagnatie op de woningmarkt; voor starters in Den Haag en Scheveningen is er bijvoorbeeld ook geen ruimte.

Ouderen moeten kunnen doorstromen en zo lang mogelijk thuis blijven wonen. We kijken naar leuke woonvormen met behoud van zelfstandigheid. Hierbij hebben we ambities op Wonen en Zorg. Binnen nu en 10 jaar verwachten we meer verhuiscijfers. Hiervoor gaan we om tafel met zorgcoöperaties en woningbouwcoöperaties. Een mooi initiatief is bijvoorbeeld de Knarrenhof. Er loopt momenteel één initiatief binnen de gemeente.

Tweede woningen Hindeloopen

In Hindeloopen speelt de 'tweede woningen- problematiek'. De gemeenteraad heeft besloten dat de inwoners zelf kijken binnen dit vraagstuk naar mogelijke oplossingen. Er zijn drie stichtingen betrokken en zij kijken met de gemeente hoe we een regeling/afwegingskader kunnen maken met breed draagvlak, om tot een oplossing te komen.

Klimaatadaptatie

Aandachtspunten zijn regenafvoer en water tekort in de zomer. Het gaat om afvoeren en vasthouden. Dit zit in de opgave op de klimaatadaptatie. Het Wetterskip zit bij gemeente om tafel in het Omgevingsprogramma Klimaatadaptatie, waarin dit soort maatregelen beschreven gaan worden.

IJsselmeergebied

Dit gebied bevat de grootste zoetwaterbekken van Europa. De kwaliteit moet goed zijn, dit is

belangrijk voor droge perioden. We zijn trots op het IJsselmeer. Het IJsselmeer is een blauw hart, wat ook van belang is voor recreatie. In het hele IJsselmeergebied liggen zo'n 130 jachthavens met vele ligplaatsen, er varen 450 charterschepen rond. Het gebied is belangrijk voor de werkgelegenheid. Er zijn 65 overlegstructuren om dit gebied heen (zowel op Rijks- als provinciaal niveau). Het is daarmee bestuurlijk complex. Daartoe is ook een gezamenlijk Ambitiedocument tot 2050 gemaakt; dit is gekoppeld aan de Omgevingsvisie 1.0.

Windpark Fryslân met 89 windmolens komt in het IJsselmeer door het Rijksinpassingsplan ten behoeve van de klimaatdoelstellingen. De Afsluitdijk is een belangrijk pilotgebied voor diverse duurzaamheidsproeven (bijvoorbeeld vismigratie/zoet en zout waterstroming van Wetsus/Restek). Bij Zurich zien we ontwikkelingen rondom het Gouden Land. Dit is een initiatief van onder op. Hier is een Masterplan voor gemaakt. Vijf dorpen die de handen in één hebben geslagen. Het Waterfront van Makkum heeft bij Watersport een grote rol.

In Workum spelen ontwikkelingen rondom het havengebied en strand. Projecten ter versterking van de Friese IJsselmeerkust/natuurontwikkeling, in overleg met diverse stakeholders. Een gedeelte vindt ook plaats in een deel van De Fryske Marren.

4. Zoomsessie Ideekaart Greidhoeke 27 oktober 2020

Aantal deelnemers: 9 extern en 4 intern

Toegankelijkheid van gebouwen

Vanuit de Adviesraad Toegankelijkheid de vraag in hoeverre er aandacht is voor het toegankelijk houden van gebouwen.

Dit onderwerp staat bij het thema Veerkrachtige en leefbare wijken:

11.7 Global Goal 11 Duurzame steden en gemeenschappen

Veilige, toegankelijke, groene openbare ruimtes voor iedereen, vooral voor vrouwen, kinderen, ouderen en inwoners met een beperking.

- Toegankelijke openbare ruimte en gebouwen, conform VN-verdrag
- Toegankelijke trottoirs zonder versperring, met goede verlichting
- Bereikbare dagelijkse voorzieningen voor alle doelgroepen
- Autoluwe zones rond scholen en voorzieningen
- Voldoende openbare toiletten, watertappunten en rustmogelijkheden
- (Speel)groen, schaduw en buurtpleinen in alle wijken, water in de stad

Wordt dit ook toegevoegd bij de vergunningaanvraag? De gemeente wijst de aanvragers van dergelijke aanvragen nu op de (subsidie) mogelijkheden om het gebouw toegankelijk te maken. Het is aan de vergunninghouder om daar ook wat mee te doen; de gemeente kan dit niet afdwingen. Richting het Omgevingsplan, de nadere regelgeving, wordt ook naar borging van de toegankelijkheidswens gekeken.

Weidevogels

De Greidhoeke is één van de veiligste gebieden in Súdwest-Fryslân. Er is hier veel sociale cohesie en een mooi Fries groen landschap. Gebied met grote boerenstand. Landbouw is een grote werkgever in Súdwest-Fryslân. Dit beslaat 90% van het gebied met ruim 800 agrarische ondernemers. De natuur is belangrijk; hier ontstaan knelpunten. We moeten aandacht hebben voor de weidevogels. Tegelijkertijd willen we ook bomen planten; hier gaan roofvogels en vossen in en bij zitten, zodat de vogelstand achteruit loopt. De provincie is op dit vraagstuk eigenaar. Súdwest-Fryslân wil hier aan mee werken en goed nadenken waar bomen geplaatst worden.

Recreatie en leefbaarheid

Recreatie is in dit gebied goed aanwezig; varen, fietsen en wandelen (Slachtemarathon). Leefbaarheid is een aandachtspunt; de bevolkingsopbouw is qua leeftijd aan het verschuiven. In een aantal dorpen verdwijnen de scholen. De ontwikkeling gaat nu richting vergrijzing; ook qua woningbouw. De gemeente wil wel proberen om dit te keren. In het Coronatijdperk verschijnt mogelijk wel een andere tendens. Het thuiswerken is actueel en brengt er ook toe, dat inwoners uit het Westen zich hier mogelijk willen vestigen. Dan komt de aansluiting op het glasvezelnetwerk qua digitale bereikbaarheid ook om de hoek kijken.

Folsgare en Hemmen III

De heer Wim Nijman, dorpsbelang Folsgare benoemt dat de Hemmen III ontwikkeling dichterbij komt. Er staat veel te gebeuren -en er wordt al 15 jaar over gesproken-. In Folsgare zijn ideeën voor het borgen van het open landschap en het weer naar voren brengen van het verleden. Verwijst ook naar Atelier Fries Landschap en cultuur historische waarde. Het gebied wordt gekenmerkt door een open landschap en een mooi verleden. De thema's uit de Omgevingsvisie 1.0 spreken dorpsbelang ontzettend aan. Er zijn ideeën om deze vorm te geven rondom Hemmen III passend bij de Omgevingsvisie 1.0.

Het wandelgebied wordt inzichtelijk gemaakt in het bestemmingsplan De Hemmen III en het bestemmingsplan Buitengebied SWF II. Dorpsbelang Folsgare is daarbij betrokken.

Graag rondom Folsgare/Hemmen III op de IDEEkaart ook een wandelgebied laten zien.

Klimaatvraagstuk

Inwoner vindt dat we een prima presentatie verzorgen. Hij fietst graag door de Greidhoeke en ziet graag in de bermen meer biodiversiteit. Wees als gemeente alert op maaien; laat het zaad maar staan. Het klimaat is belangrijk. Lastig conflict is dat; we willen graag groene energie, maar liever niet uitkijken op windmolens en zonnepanelen. Molens bij Kubaard/Wommels moeten straks vervangen worden, maar dat kan nu niet. Binnenkort neemt Súdwest-Fryslân een standpunt in over de kleine windmolens. Dit is niet direct een oplossing, want deze wekken te weinig op. De Energiestrategie met een hoop participatie moet tot resultaat worden gebracht. Dit is ook één van de omgevingsprogramma's. Heel Nederland staat voor de opgave om energie op te wekken. Súdwest-Fryslân pakt dit vraagstuk met de mienskip/burgerforum op; dit staat ook in de Omgevingsvisie 1.0.

Vitaal landschap

Lid van dorpsbelang Britswert/Wiuwert tipt de gemeente ook meer in te zetten op biodiversiteit. In de kleine dorpen zijn een aantal boeren waarvan al 8 biologisch. Zij willen wel graag koploper in deze ontwikkelingen zijn. In Wiuwert bestaat ook de wens om de windmolens te vervangen.

Er zijn nog geen middelen voor het omgevingsprogramma Vitaal landschap. Er wordt wel gekeken naar Brussel richting de pot Greendeals. Hier maakt de gemeente met de provincie een plan voor; zij formuleren de ambities. En Súdwest-Fryslân wil dé experimenteergemeente van Nederland zijn. Dit wordt een coproductie met betrokken partners.

Het Veenweide dossier en water is daarbij belangrijk. De energietransitie is een belangrijke opgave. De verbinding tussen sociale- en fysieke opgaven is belangrijk. Kosten op sociale vraagstukken stijgen met fysieke maatregelen hierop gaan inspelen.

Er zit nog geen uitvoeringsparagraaf in de omgevingsvisie. De omgevingsprogramma's moeten worden uitgewerkt met een financiële paragraaf. Door Coronacrisis ook nog veel onzeker; hoe gaan we samen inzetten op sociaal en economisch herstel. Wat zijn de effecten op de ambities; mobiliteit en woningvoorraad.

Recreëren

Familie De Boer wil graag dat in de Omgevingsvisie ook aandacht wordt gegeven aan recreatie. Vooral betere medewerking vanuit SWF voor eventuele uitbreiding van hun recreatieboerderij en toegangswegen. Ze zijn hier al een jaar over in gesprek met de gemeente. Wordt het oude kerkpad van Boazum naar Wieuwerd hersteld? Dit is deels hersteld, maar aan de zuidkant van de vaart nog niet. De twee dorpsbelangen Britswert/Wiuwert/Boazum sluiten bij elkaar aan. Zou mooi zijn om hier rondjes te creëren, zodat gasten twee kanten op kunnen lopen. Dit geldt ook voor de vaarverbinding richting Wieuwerd.

Toerisme in deze regio, Boazum en omgeving, neemt toe; staat ook in de positon paper van provincie. Súdwest-Fryslân is bij uitstek recreatiegemeente.

Er wordt nog een animatie gemaakt 'wat verandert er voor een initiatiefnemer' met de komst van de Omgevingswet; hoe gaat een aanvraagproces vervolgens in zijn werk. Er komt ook een participatie handreiking 'hoe ga je met de omgeving in gesprek' bij plannen.

Men vraagt hoe breed inwoners zijn uitgenodigd. Er is via diverse kanalen geprobeerd om zoveel mogelijk inwoners uit te nodigen. Zie onderstaand voor de genomen communicatieacties. Complimenten worden gegeven voor het gesprek.

5. Geen deelnemers

bij de sessies Lege Geaën (26 oktober 2020) en Merengebied (28 oktober 2020).

6. Livestream plaatselijke belangen, ondernemers en agrariërs 29 oktober 2020 (70 kijkers)

De opname is hier voor een deel terug te zien: <https://youtu.be/97nsT7BPVU8>

Wat een mooie livestream was dat gisteren. En wat een inspirerende omgevingsvisie. En zo goed geproduceerd ook. Ik was erg onder de indruk.

*Met vriendelijke groeten,
Dorpsbelang Warns, Skarl & Laaksum
Secretariaat*

7. Prijsvraag titel Omgevingsvisie 1.0

Om te komen tot een pakkende titel voor onze Omgevingsvisie 1.0, is op verzoek van wethouder Faber een prijsvraag uitgezet onder basis- en middelbare scholen. Het ging om de doelgroep bovenbouw basisonderwijs en de eerste twee klassen van de middelbare scholen. Alle basis- en middelbare scholen zijn via de mail aangeschreven en ontvingen de benodigde informatie om met de leerlingen aan de slag te gaan. Eén van deze middelen was een filmpje, opgenomen door enkele jonge collega's, die kort toelichting gaven over de verschillende thema's van de Omgevingsvisie.

Van 28 oktober tot en met 18 november konden klassen titels indienen om kans te maken op een sportieve prijs. Het indientermijn is met een week verlengd (was eerst 11 november), om zo nog meer inzendingen te kunnen genereren. Uiteindelijk zijn er zes titels ingezonden, allen afkomstig uit dezelfde klas: eerstejaars mavo, vak T&T CSG Bogerman.

- 1 Flying into the future together
- 2 Fryslân boppe-oan
- 3 Panhûs Fryslân
- 4 Grutsk op Súdwest-Fryslân
- 5 Oars Tinke
- 6 Frysk fjirtich

Via sociale media is van 19 november tot en met 29 november een poll uitgezet, zodat onze mienskip kon stemmen op de beste titel. Er is ruim 190 keer gestemd en de winnende titel met ruim 70 stemmen is geworden: Oars Tinke.

Ook de betrokken raads werkgroep is gevraagd naar hun voorkeur, welke is meegenomen in de stemming.

Wethouder Faber reikte de prijs op 11 december 2020 uit aan de winnaars. Aangezien alle inzendingen uit één klas kwamen, hebben we ervoor gekozen om de hele klas te laten genieten van de sportprijs. Het winnende groepje mocht bepalen welke prijs het werd. Ze konden kiezen uit drie sportclubs: Suppen, Survival en Freerunning.

De titel is passend verwerkt bij onze Omgevingsvisieslogan: *samen werken aan een gezonde leefomgeving in Súdwest-Fryslân*.

8. Communicatieacties

De acties waren:

Animaties

- Animatie Rondje SWF 2 (2020)
- Animatie Omgevingswet (2019)

Filmpjes

- Terugkijken: Bijeenkomst bijeenkomst voor ondernemers, agrariërs en plaatselijk belangen (29 oktober 2020).
- Film Omgevingsvisie SWF 1.0 (2020)
- Wy Súdwest: Samen werken aan een gezond 2040 (2019)

Middelen:

- Social media (waaronder Facebook)
- Website samensudwestfryslan
- Website sudwestfryslan.nl
- Advertentie Sneeker en Bolswarder
- Mailing naar dorpsbelangen
- Gerichte uitnodiging naar ketenpartners, Ondernemersfederatie en deelnemers Vitaal landschap

Uitnodiging voor ondernemers, agrariërs en plaatselijke belangen

In het voorjaar van 2019 werkten we samen aan een omgevingsvisie voor Súdwest-Fryslân. De gemeenteraad heeft de concept omgevingsvisie 1.0 vastgesteld.

Nu is het tijd om deze af te stemmen met ketenpartners en de mienskip. Hierover gaan we graag met jou in gesprek!

Digitale sessie voor ondernemers, agrariërs en plaatselijke belangen
Donderdag 29 oktober, 18.30 - 21.00 uur

Programma:

- Presentatie concept omgevingsvisie 1.0
- Delen van ambities, kansen en ideeën
- Lezing door futuroloog Peter van der Wel

Benieuwd naar het concept? Kijk op www.omgevingsvisiesudwestfryslan.nl

Aanmelden
Stuur een e-mail naar congres@sudwestfryslan.nl met je naam, de organisatie die je vertegenwoordigt en de datum van de bijeenkomst. Je ontvangt in de bevestiging de inloglink.

Kun je niet komen maar heb je wel tips of ideeën? We horen ze graag!
Mail naar congres@sudwestfryslan.nl.

Gemeente Súdwest-Fryslân

9. Financieel verslag

Uitgave voor het proces in 2020 en 2021 was:

	2020	2021
Totaal	€ 19.304,-	€ 4.000,-

Bijlage 3 Reactienota

Concept reactienota

1. Vereniging van Bedrijven Makkum e.o.	Zienswijze: Er moet niet alleen aandacht zijn voor het bij de inwoners gevoelde effect van de windmolens in het IJsselmeer en langs de A7, maar ook voor het bij het toerisme en de toeristische sector gevoelde effect van deze windmolens. Makkum moet ook aantrekkelijk blijven voor kleine, lokale bedrijvigheid. Er moet ruimte blijven voor de kleinere bedrijven, vaak zijn deze van ondernemende Makkumers of ondersteunend aan de huidige Makkumer bedrijven. Grote bedrijven kunnen zich beter in Bolsward of Sneek vestigen. Reactie: Gevoelde effect van windmolens in het IJsselmeer Het signaal over de windmolens is bij de gemeente bekend. De toeristische sector gedijt bij en is afhankelijk van de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten als kernwaarde. Het is een sector met potentie voor de economie van Súdwest-Fryslân en heel Fryslân. 'Ons goud'. Gemeente heeft aandacht voor het bij de inwoners en (recreatieve) bezoekers gevoelde effect van de windmolens in het IJsselmeer en langs de A7. Deze zorgen gevoelsmatig voor een aantasting van het goede woon-, leef- en recreatieklimaat. De gemeenteraad van Súdwest-Fryslân is tegen meer windmolens in het IJsselmeer. Daarnaast ontwikkelt Súdwest-Fryslân ook beleid gericht op de potentie en kwaliteit van toeristische accommodaties en hoe SWF daarvoor beleid wil ontwikkelen (ook op gebied kwaliteit). Ruimte voor kleinere lokale bedrijven Op de IDEEkaart van het IJsselmeergebied staat dat bedrijventerreinen in het gebied goed onderhouden moeten worden (openbare ruimte), zodat ze in de toekomst aantrekkelijk blijven. Dit wordt mede gedaan om ruimte te kunnen blijven bieden voor kleinere lokale bedrijven. Daarnaast is benoemd dat er ruimte is voor watergebonden bedrijvigheid, onder andere gekoppeld aan de ambities rondom recreatie en watersport. Het is inderdaad de bedoeling dat grotere bedrijven zich vestigen op de bedrijventerreinen in Sneek en Bolsward en niet in Makkum. Dat geldt ook in algemene zin voor de andere kernen. Tegelijkertijd vindt de gemeente de leefbaarheid in kernen van groot belang en daar hoort werkgelegenheid ook bij. Voor Makkum en vergelijkbare kernen betekent dat in onze visie dat lokaal gebonden bedrijvigheid behouden moet blijven en ook moet kunnen groeien. Súdwest-Fryslân wil het startersklimaat verbeteren. We voorzien geen grotere terreinen op voorraad maar willen wel waar mogelijk ruimte bieden voor lokaal maatwerk (met name voor starters) bij aangetoonde lokale behoefte. In de afspraken die we daarover met de provincie moeten maken zetten we daar op in. Aanpassing: Het tweede locatie specifieke punt op de IDEEkaart van het IJsselmeergebied wordt als volgt aangepast: Aandacht voor het bij de inwoners en (recreatieve) bezoekers gevoelde effect van de windmolens in het IJsselmeer en langs de A7. Deze zorgen gevoelsmatig voor een aantasting van het goede woon-, leef- en recreatieklimaat.
--	---

2. Prorail	Zienswijze: . voor Externe Veiligheid in relatie tot Railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Basisnet); . voor Geluid in relatie tot Railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Geluidproductieplafonds); . ter afweging trillinghinder wordt aanbevolen de informatie via Kenniscentrum InfoMil: https://www.infomil.nl/ondenAferpen/ruimte/milieuthema/tril/ en de handreiking Nieuwbouw en Spoortrillingen (https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/07/18/handreikinga-nieuwbouw-enspoortrillingen). Reactie: Bij de uitwerking van de visie in ruimtelijke plannen houdt de gemeente rekening met externe veiligheid en geluid op basis van de meest recente gegevens (basisnet respectievelijk geluidproductieplafonds). Ook wordt in voorkomende gevallen aandacht besteed aan eventuele trillinghinder in de spooromgeving. Geen aanpassing.
3. Inwoner 1	Zienswijze: Indiener reikt gemeente diverse suggesties aan op fietstunnels, groenvoorziening, vergunningverlening, afvalinzameling, bouwen op zeeniveau, openbaar vervoer, duurzame energie voor het Antonius Ziekenhuis in Sneek, eengezinswoningen, eigen woningstichting gemeente, APV ivm geluidsoverlast en rook uit kachels, ligweide Gaast, meer ruimte voor herberg/ drinkgelegenheid/ Bed en breakfast, bosbouw, koeien in de schaduw met drinkbak, maaibeeld en drinkwaterbeleid. Reactie: Indiener wordt hartelijk bedankt voor het meedenken in opgaven en oplossingen. Het opnemen van de concrete suggesties voert echter te ver voor het globale kaderstellende niveau van de Omgevingsvisie 1.0. Geen aanpassing.
4. Inwoner 2	Zienswijze: Indiener reikt gemeente diverse suggesties aan op zichtbaarheid bij weids en waterrijk landschap, veiligheid, wisselplaats, doorstroming op het water en doorstroming op de weg en ruimtelijke kwaliteit. Reactie: Indiener wordt hartelijk bedankt voor het meedenken in opgaven en oplossingen. Het opnemen van de concrete suggesties voert echter te ver voor het globale kaderstellende niveau van de Omgevingsvisie 1.0. Geen aanpassing.

5. TenneT	Zienswijze: TenneT verzoekt, gelet op de Regionale Energie Strategie (RES) en de ruimtelijke inpassing, bij mogelijke uitbreidingen of aanpassingen van de energie-infrastructuur op passende wijze rekening te houden met de aanwezigheid van de bestaande vitale infrastructuur in uw gemeente en doorwerking naar omgevingsplan. TenneT verzoekt toevoeging van ruimtelijke functie van de elektriciteitsinfrastructuur op de IDEE-kaarten te overwegen, zodat een zorgvuldige(re) afweging kan worden gemaakt. TenneT verzoekt tijdig betrokken te zijn bij de ontwikkelingen/uitwerkingen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan. Reactie: Burgerforumadvies De gemeenteraad heeft op 29 september een Burgerforumadvies volledig overgenomen. In het kort geeft dit advies aan, dat er voorkeur is voor lokale en meer kleinschaliger initiatieven, waarbij een hoge mate van participatie van onze Mienskip in die initiatieven voorwaardelijk is. Vraag en deelname geven dus de projectlocatie en projectschaal aan. Naast verdere detailleringen uit het advies zijn deze uitgangspunten leidend voor Súdwest-Fryslân. Vormen van grootschalige clustering van duurzame opwek worden daarmee door vermeden. Gemeente is zich ervan bewust, dat dit niet overeenstemt met de zienswijze die netwerkbeheerder Liander daarover heeft geschreven aan de RES Fryslân en waar TenneT in de zienswijze op duidt. Tijdig betrekken bij nadere uitwerking Via het omgevingsprogramma Klimaatmitigatie en de verder gezamenlijk te omschrijven maatregelen richting de RES (en andere omgevingsprogramma's) zal er (integraal) aandacht zijn voor de verbeelding via gedetailleerdere IDEE-kaarten. Bij de opstelling van het omgevingsplan wordt rekening gehouden met de algemene informatie voor situaties die de leveringszekerheid en veiligheid (nadelig) van bestaande infra kunnen beïnvloeden en daardoor uitval kunnen veroorzaken. De gemeente ziet de staalkaart voor het hoogspanningsnet in omgevingsplannen van TenneT met belangstelling tegemoet. De betrokkenheid van TenneT gaat vooralsnog indirect via Liander. Zoals momenteel gebruikelijk is bij bestemmingsplannen. Geen aanpassing.
6. Wetterskip	Zienswijze: Wetterskip Fryslân begrijpt dat niet voor alle ruimtelijke opgaven al een ruimtelijke vertaling te geven is. De blauwe omgevingsvisie en de boezemvisie die nog in ontwikkeling zijn vormen daar een voorbeeld van. Wetterskip Fryslân vraagt de maatschappelijke opgaven waarvoor de gemeente staat te vertalen in een concrete ruimtelijke inpassing in de IDEE-kaarten van de visie. Met de provincie en het waterschap optrekken naar een concretere invulling van de visiekaarten, zoals die onder meer in de op te stellen blauwe omgevingsvisie en boezemvisie van het waterschap wordt opgenomen. Reactie: Nadere uitwerking via omgevingsprogramma's De Omgevingsvisie 1.0 geeft vooralsnog de hoofdlijnen en benoemt per gebied de opgaven, deze moeten verder uitgewerkt worden. Het opnemen van concrete

	uitwerkingen in de Omgevingsvisie zorgt dat deze relatief snel gedateerd raakt en de Omgevingsvisie verliest daardoor de kaderstellende werking. Súdwest-Fryslân werkt graag samen met de provincie en het Wetterskip de majeure omgevingsprogramma's uit, zoals: . Klimaatmitigatie (waaronder ook de regionale energiestrategie) . Klimaatadaptatie Het Wetterskip zit in de projectgroep om te komen tot het omgevingsprogramma Klimaatadaptatie. . Vitaal landschap Tijdig betrekken bij nadere uitwerking Graag blijft Súdwest-Fryslân met het Wetterskip zich inzetten op de majeure vraagstukken die landen in bovengenoemde omgevingsprogramma's. Wij gaan anticiperen op de startnotitie Boezemwater. De Blauwe Omgevingsvisie en de Boezemvisie, wanneer deze eind 2021 gereed is, verwerken wij in de Omgevingsvisie 2.0. De IDEEkaarten zullen wij in deze processen steeds tegen het licht houden en gaan aanpassen waar nodig. Geen aanpassing.
7. Telefonisch 1	Vraagt telefonisch waarom zijn land bij Idsegahuizum ingekleurd is als Natura2000. Reactie: Dit betreft het aandachtsgebied voor verzilting (geen Natura2000); dit is in de verbeelding niet helder. Aanpassing. Het patroon in de IDEEkaart maakt de gemeente meer afwijkend.
8. Telefonisch 2	Is voorzitter Agrarische Jongeren Friesland en geeft aan dat er een zienswijze aan komt. Informeert naar het proces en doel van de Omgevingsvisie 1.0. Reactie: Besproken is, dat het fijn is dat er nu contact is. Achtergrondinformatie is gedeeld en het programmateam omgevingsprogramma Vitaal landschap neemt contact op om de Agrarische Jongeren Friesland in het vervolgproces te betrekken.
9. Agractie Fryslân	Zienswijze: Geef de agrarische ondernemer de ruimte om veerkrachtig te blijven binnen en buiten zijn vakgebied. Laat de keuze bij de ondernemer en stop ze niet allemaal in hetzelfde hokje. Indieners missen de diversiteit van de sector als uitgangspunt. Te weinig focus op de financiële voorwaarden. Mix van zon en wind helpt de sector energieneutraal te maken. Reactie: De gemeente waardeert de agrarische sector als belangrijker drager van het landschap van Súdwest-Fryslân en de diversiteit van het type bedrijven. De ene kiest voor de internationale wereldmarkt de andere meer voor korte ketens. De ander combineert het met verbredingsactiviteiten in bijvoorbeeld zorg of recreatie en weer een ander gaat zich specialiseren in niche markten. Juist die diversiteit juichen we toe. Gelijktijdig is ondanks die diversiteit de markt niet altijd in staat de maatschappelijke doelen die onder druk staan via diezelfde markt op te lossen (denk aan klimaat, biodiversiteit, schoon water, ..) en zal een overheid daarin

	blijven sturen. Dat vraagt een sterke samenwerking op sector- en gebiedsniveau en ook de erkenning dat zonder duurzaam verdienmodel verduurzaming lastig is. Daar ligt dan ook een belangrijke gezamenlijke opdracht waarin de verschillende landschapspartners, van boer, overheid tot natuurorganisatie, samen moeten optrekken. Sturing op de genoemde publieke opgaven geldt natuurlijk ook voor andere sectoren (bijvoorbeeld toerisme). De gemeente is, in het verlengde van provinciaal, nationale en Europese beleid, richtinggevend. Deze vraagstukken kan de gemeente alleen samen met landschapspartners tot oplossingen brengen. Daarvoor is wederzijds elkaars expertise nodig. Met het doorlopende stakeholders overleg Vitaal Landschap beogen we die afstemming doorlopend (kwartaalbasis) met elkaar te delen. Proces richting Omgevingsvisie 1.0 De sector landbouw is enerzijds bij totstandkoming van de Omgevingsvisie 1.0 en bij de inspraak betrokken geweest. Ook is de Omgevingsvisie 1.0 besproken in het stakeholdersoverleg Vitaal Landschap met vertegenwoordigers van o.a. de landbouw (LTO, agrarisch collectieven). Ook zijn er inspraakavonden geweest waarbij vanuit de diverse geledingen van de agrarische sector input werd gegeven. Blijven leren met elkaar De gemeente heeft richting deze Omgevingsvisie 1.0 al diverse gesprekken gevoerd en wil hierover ook in de doorontwikkeling naar volgende versies van de Omgevingsvisie, en de uitwerking richting kerninstrumenten als de (gebieds)agenda's, de omgevingsprogramma's en het omgevingsplan graag in gesprek blijven met betrokkenen. Met name vanuit de doorwerking richting het omgevingsprogramma Vitaal landschap (waarin maatregelen geformuleerd worden) voert de gemeente nader overleg met belanghebbenden. Hieronder ook de agrarische ondernemers via o.a. het genoemde stakeholdersoverleg Vitaal Landschap. Lerend proces Zoals gezegd zien we de omgevingsvisie niet als een statisch document maar ontwikkelt het zich cyclisch in de loop van de tijd door verdieping, vernieuwde inzichten of nieuwe opgaven. Wanneer er bij de uitwerking van de kerninstrumenten (gebiedsagenda's, omgevingsprogramma, omgevingsagenda) knelpunten ontstaan, is dat ook het moment om waar nodig aanpassingen in de visie te gaan onderbrengen. Het betreft hier een lerend proces. Duurzame opwek Op een enkele gebiedsuitzondering voor 15 m windmolens na zal de gemeente het aangepaste provinciale beleid voor wind en zon overnemen. Daarin zal voor initiatieven voor zonneweiden de zonneladder gebruikt worden. Ook zullen de uitgangspunten van het Burgerforum advies worden toegepast. Zodoende ontstaat er een goede afstemming op en betrokkenheid van de omgeving bij duurzame opwek initiatieven. Kompas voor de leefomgeving Samen staan we voor deze wereldwijde agenda tot 2030. Ook Súdwest-Fryslân heeft zich hieraan geconformeerd. De kracht van de SDG's is dat die uitgaan van een integrale aanpak. Daarbij zijn de fysieke, sociale en economische aspecten met elkaar in balans. Alleen deze samenhang bereikt een duurzame ontwikkeling. Dit staat ook centraal in de Omgevingswet. Súdwest-Fryslân werkt, in het verlengde van deze SDG's, tegelijkertijd en in goede samenhang aan de vijf thema's uit het kompas. Het themakompas geeft
--	---

	na afloop van ieder hoofdstuk in grijze vakken de subdoelen van de SDG's (als afgeleide van de internationale doelen) als handvat naar het dagelijks beleid en de activiteiten van de gemeente. Alleen zo kan Súdwest-Fryslân de gemeente blijven die zij wil zijn. Waar het goed en duurzaam wonen, werken en genieten is met een aantrekkelijke omgevingskwaliteit. Energievoorziening Duurzame energie en zelfvoorziening zijn voor Súdwest-Fryslân belangrijk uitgangspunten in de Energietransitie. Met de netwerkbeheerder wordt gekeken naar de nodige aanpassingen in de netcapaciteit van de gemeente. Om tot een goede verdeling op het net te komen in het buitengebied maakt de aangepaste provinciale verordening Romte het mogelijk voor agrariërs om zowel 15 m windmolens, als zon op dak op de bedrijfslocatie te plaatsen en zodoende te voldoen aan de eigen energiebehoefte. De agrarische bedrijven worden ook via hun verwerkende coöperaties en bedrijven steeds meer gevraagd een bijdrage te leveren aan klimaat (via bijvoorbeeld energie) of biodiversiteit (via bijvoorbeeld vormen van natuurbeheer). Aanpassing Hoofdstuk 5 'Vitaal en aantrekkelijk landschap' is geherformuleerd.
10. Agrarische jongeren	Zienswijze: Indieners missen perspectief voor jonge landbouwers. Groei en ontwikkeling blijven dus noodzakelijk om de landbouw in Súdwest-Fryslân te behouden. Het noemen van de termen megastal en zorgen omtrent schaalvergroting brengt verwarring met zich mee. Indieners zien graag terugkomen dat de landbouw de ruimte heeft in Súdwest-Fryslân een verdienmodel te ontwikkelen wat gebaseerd is op de vraag van de consument en niet op de subsidies van de overheid (beheer subsidies). In de omgevingsvisie 1.0 wordt enkele keren gewezen op het verbreden van de landbouw met tweede takken zoals recreatie en zorg. Niet elke landbouwer is namelijk geschikt en/of heeft de capaciteiten om haar bedrijf hiermee te verbreden. Graag komen indieners met gemeente in gesprek om mee te werken aan een omgevingsvisie, en uiteindelijk een omgevingswet, die perspectief biedt voor de jonge landbouwers in deze gemeente. Reactie: De gemeente waardeert de agrarische sector als belangrijker drager van het landschap van Súdwest-Fryslân en de diversiteit van het type bedrijven. De ene kiest voor de internationale wereldmarkt de andere meer voor korte ketens. De ander combineert het met verbredingsactiviteiten in bijvoorbeeld zorg of recreatie en weer een ander gaat zich specialiseren in niche markten. Juist die diversiteit juichen we toe. Gelijktijdig is ondanks die diversiteit de markt niet altijd in staat de maatschappelijke doelen die onder druk staan via diezelfde markt op te lossen (denk aan klimaat, biodiversiteit, schoon water, ..) en zal een overheid daarin blijven sturen. Dat vraagt een sterke samenwerking op sector- en gebiedsniveau en ook de erkenning dat zonder duurzaam verdienmodel verduurzaming lastig is. Daar ligt dan ook een belangrijke gezamenlijke opdracht waarin de verschillende landschapspartners, van boer, overheid tot natuurorganisatie, samen moeten optrekken. Sturing op de genoemde publieke opgaven geldt natuurlijk ook voor andere sectoren (bijvoorbeeld toerisme). De gemeente is, in het verlengde van provinciaal, nationale en Europese beleid, richtinggevend. Deze vraagstukken kan de gemeente alleen samen met landschapspartners tot oplossingen brengen.

	Daarvoor is wederzijds elkaars expertise nodig. Met het doorlopende stakeholders overleg Vitaal Landschap beogen we die afstemming doorlopend (kwartaalbasis) met elkaar te delen. Proces richting Omgevingsvisie 1.0 De sector landbouw is enerzijds bij totstandkoming van de Omgevingsvisie 1.0 en bij de inspraak betrokken geweest. Ook is de Omgevingsvisie 1.0 besproken in het stakeholdersoverleg Vitaal Landschap met vertegenwoordigers van o.a. de landbouw (LTO, agrarisch collectieven). Ook zijn er inspraakavonden geweest waarbij vanuit de diverse geledingen van de agrarische sector input werd gegeven. Blijven leren met elkaar De gemeente heeft richting deze Omgevingsvisie 1.0 al diverse gesprekken gevoerd en wil hierover ook in de doorontwikkeling naar volgende versies van de Omgevingsvisie, en de uitwerking richting kerninstrumenten als de (gebieds)agenda's, de omgevingsprogramma's en het omgevingsplan graag in gesprek blijven met betrokkenen. Met name vanuit de doorwerking richting het omgevingsprogramma Vitaal landschap (waarin maatregelen geformuleerd worden) voert de gemeente nader overleg met belanghebbenden. Hieronder ook de agrarische ondernemers via o.a. het genoemde stakeholdersoverleg Vitaal Landschap. Lerend proces Zoals gezegd zien we de omgevingsvisie niet als een statisch document maar ontwikkelt het zich cyclisch in de loop van de tijd door verdieping, vernieuwde inzichten of nieuwe opgaven. Wanneer er bij de uitwerking van de kerninstrumenten (gebiedsagenda's, omgevingsprogramma, omgevingsagenda) knelpunten ontstaan, is dat ook het moment om waar nodig aanpassingen in de visie te gaan onderbrengen. Het betreft hier een lerend proces. Duurzame opwek Op een enkele gebiedsuitzondering voor 15 m windmolens na zal de gemeente het aangepaste provinciale beleid voor wind en zon overnemen. Daarin zal voor initiatieven voor zonneweiden de zonneladder gebruikt worden. Ook zullen de uitgangspunten van het Burgerforum advies worden toegepast. Zodoende ontstaat er een goede afstemming op en betrokkenheid van de omgeving bij duurzame opwek initiatieven. Kompas voor de leefomgeving Samen staan we voor deze wereldwijde agenda tot 2030. Ook Súdwest-Fryslân heeft zich hieraan geconformeerd. De kracht van de SDG's is dat die uitgaan van een integrale aanpak. Daarbij zijn de fysieke, sociale en economische aspecten met elkaar in balans. Alleen deze samenhang bereikt een duurzame ontwikkeling. Dit staat ook centraal in de Omgevingswet. Súdwest-Fryslân werkt, in het verlengde van deze SDG's, tegelijkertijd en in goede samenhang aan de vijf thema's uit het kompas. Het themakompas geeft na afloop van ieder hoofdstuk in grijze vakken de subdoelen van de SDG's (als afgeleide van de internationale doelen) als handvat naar het dagelijks beleid en de activiteiten van de gemeente. Alleen zo kan Súdwest-Fryslân de gemeente blijven die zij wil zijn. Waar het goed en duurzaam wonen, werken en genieten is met een aantrekkelijke omgevingskwaliteit. Betrekken jonge boeren Juist de vergrijzing in de agrarische sector maakt het van belang dat jonge boeren zich gehoord voelen. We trekken ons de reactie uit de zienswijze dan ook
--	--

	aan en zijn voornemens de jonge boeren (via bijvoorbeeld het NAJK) nadrukkelijker te positioneren in het stakeholdersoverleg Vitaal Landschap. Aanpassing Hoofdstuk 5 'Vitaal en aantrekkelijk landschap' is geherformuleerd.
11. Inwoner 3	Zienswijze: Indiener zoomt in op perceelniveau en geeft de gemeente hierop zijn zienswijze. Reactie: Een omgevingsvisie is een richtinggevend document en geeft geen duidelijk ruimtelijk kader ofwel duidelijke regels. De omgevingsvisie is algemeen en gaat niet in op perceel niveau. Geen aanpassing.
12. LTO Noord	Zienswijze: Verzoekt de gemeente de diverse sector positief te benaderen. De handvatten op de SDG's zijn naar overtuiging van de indieners, ook gelet op de woordkeus, opgeschreven door mensen die niet gehinderd worden door enige kennis van zaken en evenmin kunnen overzien wat de praktische gevolgen van het toepassen van deze handvatten zouden zijn. Neem economie op als kernwaarde in hoofdstuk 3. De opbrengst uit Rondje1 dat schaalvergroting niet gewenst wordt, staat volstrekt haaks op ontwikkelingen die zich af zullen blijven spelen in de sector. Als het gaat om ruimtelijke spelregels voor bouwen en grondgebruik moet de gemeente wat indieners betreft aansluiten bij de provinciale uitgangspunten. Het is indieners niet duidelijk hoe de status en de doorwerking van deze kaarten gezien moet worden. Gelet op de mismatch die zich in delen van deze visie openbaart tussen wat de agrarische sector wil en moet, is het wenselijk dat de agrarische sector in de gemeente nauwer wordt betrokken bij de verdere uitwerking van zaken en het laten indalen van beleid in programma's en plannen. Reactie: De gemeente waardeert de agrarische sector als belangrijker drager van het landschap van Súdwest-Fryslân en de diversiteit van het type bedrijven. De ene kiest voor de internationale wereldmarkt de andere meer voor korte ketens. De ander combineert het met verbredingsactiviteiten in bijvoorbeeld zorg of recreatie en weer een ander gaat zich specialiseren in niche markten. Juist die diversiteit juichen we toe. Gelijktijdig is ondanks die diversiteit de markt niet altijd in staat de maatschappelijke doelen die onder druk staan via diezelfde markt op te lossen (denk aan klimaat, biodiversiteit, schoon water, ..) en zal een overheid daarin blijven sturen. Dat vraagt een sterke samenwerking op sector- en gebiedsniveau en ook de erkenning dat zonder duurzaam verdienmodel verduurzaming lastig is. Daar ligt dan ook een belangrijke gezamenlijke opdracht waarin de verschillende landschapspartners, van boer, overheid tot natuurorganisatie, samen moeten optrekken. Sturing op de genoemde publieke opgaven geldt natuurlijk ook voor andere sectoren (bijvoorbeeld toerisme). De gemeente is, in het verlengde van provinciaal, nationale en Europese beleid, richtinggevend. Deze vraagstukken kan de gemeente alleen samen met landschapspartners tot oplossingen brengen. Daarvoor is wederzijds elkaars expertise nodig. Met het doorlopende

	stakeholders overleg Vitaal Landschap beogen we die afstemming doorlopend (kwartaalbasis) met elkaar te delen. Proces richting Omgevingsvisie 1.0 De sector landbouw is enerzijds bij totstandkoming van de Omgevingsvisie 1.0 en bij de inspraak betrokken geweest. Ook is de Omgevingsvisie 1.0 besproken in het stakeholdersoverleg Vitaal Landschap met vertegenwoordigers van o.a. de landbouw (LTO, agrarisch collectieven). Ook zijn er inspraakavonden geweest waarbij vanuit de diverse geledingen van de agrarische sector input werd gegeven. Blijven leren met elkaar De gemeente heeft richting deze Omgevingsvisie 1.0 al diverse gesprekken gevoerd en wil hierover ook in de doorontwikkeling naar volgende versies van de Omgevingsvisie, en de uitwerking richting kerninstrumenten als de (gebieds)agenda's, de omgevingsprogramma's en het omgevingsplan graag in gesprek blijven met betrokkenen. Met name vanuit de doorwerking richting het omgevingsprogramma Vitaal landschap (waarin maatregelen geformuleerd worden) voert de gemeente nader overleg met belanghebbenden. Hieronder ook de agrarische ondernemers via o.a. het genoemde stakeholdersoverleg Vitaal Landschap. Lerend proces Zoals gezegd zien we de omgevingsvisie niet als een statisch document maar ontwikkelt het zich cyclisch in de loop van de tijd door verdieping, vernieuwde inzichten of nieuwe opgaven. Wanneer er bij de uitwerking van de kerninstrumenten (gebiedsagenda's, omgevingsprogramma, omgevingsagenda) knelpunten ontstaan, is dat ook het moment om waar nodig aanpassingen in de visie te gaan onderbrengen. Het betreft hier een lerend proces. Duurzame opwek Op een enkele gebiedsuitzondering voor 15 m windmolens na zal de gemeente het aangepaste provinciale beleid voor wind en zon overnemen. Daarin zal voor initiatieven voor zonneweiden de zonneladder gebruikt worden. Ook zullen de uitgangspunten van het Burgerforum advies worden toegepast. Zodoende ontstaat er een goede afstemming op en betrokkenheid van de omgeving bij duurzame opwek initiatieven. Kompas voor de leefomgeving Samen staan we voor deze wereldwijde agenda tot 2030. Ook Súdwest-Fryslân heeft zich hieraan geconformeerd. De kracht van de SDG's is dat die uitgaan van een integrale aanpak. Daarbij zijn de fysieke, sociale en economische aspecten met elkaar in balans. Alleen deze samenhang bereikt een duurzame ontwikkeling. Dit staat ook centraal in de Omgevingswet. Súdwest-Fryslân werkt, in het verlengde van deze SDG's, tegelijkertijd en in goede samenhang aan de vijf thema's uit het kompas. Het themakompas geeft na afloop van ieder hoofdstuk in grijze vakken de subdoelen van de SDG's (als afgeleide van de internationale doelen) als handvat naar het dagelijks beleid en de activiteiten van de gemeente. Alleen zo kan Súdwest-Fryslân de gemeente blijven die zij wil zijn. Waar het goed en duurzaam wonen, werken en genieten is met een aantrekkelijke omgevingskwaliteit. Kernwaarden Súdwest-Fryslân neemt 'economie' niet op als kernwaarde en formuleert dit als een goede balans tussen wonen, werken, recreëren en genieten in een mooi landschap. Kernwaarden als natuur, water, cultuurhistorie en weidsheid zijn
--	--

	onze schatkist. In die zin maakt economie geen expliciet onderdeel uit van de omgevingsvisie maar is het wel gesynchroniseerd met economisch beleid binnen de gemeente Súdwest-Fryslân. IDeekaarten De IDeekaarten benoemen integrale aandachtspunten voor de gebieden. Súdwest-Fryslân gebruikt de IDeekaarten als opstap voor het gesprek met de mienskip in de gebieden. Dit wordt als vervolg op de Omgevingsvisie 1.0 uitgewerkt in (gebieds)agenda's. Aanpassing Hoofdstuk 5 'Vitaal en aantrekkelijk landschap' is geherformuleerd.
13. Provincie Fryslân	Zienswijze: Waardering voor de gekozen opzet, waarbij nadrukkelijk de inwoners zijn betrokken en op wie u ook in het vervolgtraject een beroep doet. De visie schetst de kaders op hoofdlijnen voor toekomstige ontwikkelingen, waarbij allerlei mogelijke thema's aan bod komen. De visie vormt de basis voor een nadere uitwerking in programma's en gebiedsagenda's. Provincie verwacht, dat in deze vertaalslag nadere accenten en prioriteiten worden aangegeven. Wanneer bij de concrete uitwerking van het beleid blijkt dat er mogelijk sprake is van strijd met het provinciaal beleid, dan verzoek provincie vroegtijdig met hun om tafel te gaan om initiatiefnemers niet onnodig in onzekerheid te laten. Reactie: Met de provincie zal opgetrokken worden richting de nadere uitwerking van de omgevingsprogramma's én bij het maken van nadere afspraken over de werkwijze. In deze werkwijze onder de Omgevingswet, is een belangrijk fundament voor de dienstverlening de serviceformules (zie ook https://vng.nl/artikelen/serviceformules-omgevingswet). Een serviceformule geeft aan welke dienstverlening inwoners en ondernemers ontvangen. Geen aanpassing.